

Hans van Houwelingen zet geen nieuwe monumenten neer

Stroom toont drie plannen van een bijzondere beeldhouwer. Twee negentiende-eeuwse beelden zijn van hun sokkel gehaald en in de zalen zijn projecties te zien.

Door Egbert van Faassen

Eris verschil tussen een standbeeld en een beeld. Het eerste stelt in elk geval een persoon voor. Is een standbeeld ook een monument? Niet altijd. Je kan je trouwens afvragen wat een monument is. Misschien is een monument een beeld waaromheen maatschappelijke opvattingen zich verdichten. Zoals toen afgelopen zomer Jan Pietersz. Coen per ongeluk door een kraanwagen van zijn sokkel in Hoorn werd gestoten. Net goed, oordeelde een aantal lieden, zo'n koloniaal verdient geen standbeeld. Of zoals het beroemde Rotterdamse beeld 'De verwoeste stad' als titel kreeg en de opening in het kubistisch gedachte lichaam de betekenis kreeg van een uitgerukt hart. Met het bombardement op de stad in gedachten kreeg een beeld de waarde van een monument. Sommige schrijvers die hun gedachten over dit onderwerp hebben laten gaan, vinden dat een monument aan een vaste plek is gebonden, maar 'De verwoeste stad' kon ooit wel worden verplaatst. Hans van Houwelingen (1957) houdt zich met dergelijke vraagstukken bezig. Daarbij verliest hij zich niet al te zeer in theo-

Op de voorgrond Frédéric Hexamer, Spinoza, 1880 en rechts Ferdinand Leenhoff, Thorbecke, 1876 zoals geplaatst in de entree van Stroom.

► Foto: Johan van Gemert, courtesy Stroom Den Haag

retische beschouwingen. Hij behoudt het gevoel voor tastbare dingen. Het grootste gedeelte van zijn huidige tentoonstelling in Stroom bestaat uit projecties, maar het voelt als beeldhouwkunst.

Direct in de entree van Stroom loop je tegen twee meer dan levensgrote beelden op: de deur slaat bijna tegen de Spinoza,

die we kennen van het monument op de Paviljoensgracht. Daar zit het brons op een hoge sokkel, die weer in een perkje staat. Als het topdeel van een monument, zou je zeggen. Hier zit Spinoza min of meer op ooghoogte, zijn pen in de rechterhand die zijn kin steunt. De vingers van zijn linkerhand omklemmen de bedui-

melde bladen waarop hij zijn gedachten heeft vastgelegd. De voorstelling van de filosoof toont een snee in de nek, een spoor van geweld. Maar daar is het patina van de tijd overheen gegaan. De politicus Thorbecke, schrijver van de grondwet die de Koning zijn absolute macht ontnam, oogt statiger met een keurige rol papier in de hand die op een afgekort klassiek zuiltje rust. In de sokkel van het ooit door de Haagse ijzergieterij Enthoven gegoten beeld zitten flinke gaten, recent aangebracht om het pas gerestaureerde object met stevige bouten aan de sokkel vast te kunnen zetten. Want hoe statig ook, zonder de sokkel en hekwerkje op het Amsterdamse Thorbeckelaan zie je toch eerder een beeld dan een standbeeld of: een monument?

Reclame

Deze ontmoeting tussen twee beelden is de uitkomst van een voorstel van Van Houwelingen voor een Thorbecke-monument in Den Haag, waarvoor hij al in 2008 een voorstel deed tot een ruil van beelden. Had Thorbecke niet in Den Haag zijn invloed laten gelden en had Spinoza niet langer in Amsterdam gewerkt? In de zalen zijn projecties te zien van wat er in de werkelijke tijd gebeurt rond de lege sokkels. Dat is tegelijk een demonstratie van hoe een monument werkt. Wordt het gezien? Is de lege sokkel voorbijgangers voldoende? In Amsterdam is door gemeentewer-

ken een bord neergezet om de afwezigheid van het beeld te verklaren. In Den Haag werd dat als onwenselijke reclame gezien.

Hans van Houwelingen herschrijft eigenlijk de geschiedenis van bestaande beelden en al doende geeft hij een andere kijk op het begrip 'monument'. Dat is een moeizame bezigheid. In Rotterdam lukte dat niet, toen hij voor een 'gastarbeidermonument' het beeld van Naum Gabo voor het warenhuis 'De Bijenkorf' van Marcel Breuer als voorbeeld nam. Van Houwelingen ziet daar met enig recht een 'wederopbouwmonument' in. Het verkeert in slechte staat en hij zou dat doorallochtone werklieden in te schakelen willen veranderen in een Monument voor de Gastarbeider. Een andere kijk op Gabo's compositie – niet bedoeld als monument voor wat dan ook – doorkruiste zijn plan. In alle opzichten een succes is zijn 'Sluipweg', een pad gemaakt van grafstenen die van begraafplaatsen werden geruimd. Nabestaanden geven de steen graag aan Hans van Houwelingen voor zijn pad 'waarlangs de dood heeft weten te ontsnappen' en dat een poëtisch protest inhoudt tegen het gegeven dat je niet eens meer rustig dood kan blijven liggen ...

Hans van Houwelingen. Until it stops resembling itself. Stroom, Hogewal 1-9 tot en met 11 december. www.stroom.nl Rondleiding door Jeanne van Heeswijk 27 november, 15 uur.